

Työehdot-osasto/Työläjäarvi

3.1.2022

SAK 14888 / 2021

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Lausuntopyyntönnö 17.11.2021
VN/12948/2019

Hallituksen esitys perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kiittää lausuntopyynnöstä ja ilmoittaa kannattavansa hallituksen esityksen tavoitteita ja pääsisältöä. On kuitenkin syytä huomata, että aikataulu hoitotakuun parantamiselle saattaa osalle toimijoista muodostua liian tiukaksi. Sote-uudistuksen toimeenpanovaihe merkitsee valtaisaan työmäärää alueilla, ja on todennäköistä, ettei kaikilla alueilla päästä esitettyyn aikataulutukseen hoitotakuun osalta. Näissä tilanteissa ministeriön tulee antaa ohjausta ja tukea tavoitteisiin pääsemiseksi, sekä *tarvittaessa harkita pitemmän siirtymäajan sallimista tiiviisti alueiden ja YTHS:n edistymistä seuraten.*

Tiukka hoitotakuu nopealla aikataululla tarkoittaisi myös huomattavastikin laajentuvia ostopalvelu- ja palvelusetelimarkkinoita. Harkitusti toteutettuna ja maltillisessa mittakaavassa yksityisen sektorin täydentävien palvelujen hyödyntäminen on hyvä työkalu, mutta massiivinen julkisrahoitteinen yksityispalvelujen käyttö hoitotakuulainsäädännön pakottamana ei olisi positiivinen asia hyvinvointialueille, jotka vasta käynnistävät toimintaansa.

Työterveyshuollon vapaaehtoisten sairaanhoidon palvelujen käyttö on voimavara, joka huomioi sairaanhoidon palvelujen tuottamisessa työkyvyn ylläpitämisen ja edistämisen tarpeet. Työterveyshuollon sairaanhoito myös helpottaa tulevaisuuden sote-keskuksien paineita. Hoitotakuumuutokset tuskin vaikuttavat työterveyshuollon sairaanhoitoon merkittävällä tavalla ainakaan alkuvaiheessa. HE-luonnoksen arvio vaikutuksista työterveyshuoltoon tuntuu realistiselta.

SAK kiinnittää huomiota siihen, että hoitotakuun parantamisen tulee olla osa laajempaa perusterveydenhuollon palvelujen kehittämistyötä. Sitä ei tule tarkastella ja arvioida vain yksittäisenä tavoitteena, vaan nimenomaan osana laajempaa kokonaisuutta. Näiden laaja-alaisempien kehittämistavoitteiden siirtäminen osaksi itse pykälää on kuitenkin haasteellinen tehtävä.

Hoitotakuun parantamisen käytännön toteutuksessa keskeisiä keinoja ovat sote-alan ja tukipalvelujen työnjaon, työn organisoinnin sekä palvelumallien ja digitaalisten etäpalvelujen uudistaminen. Hoitotakuukeskustelussa argumentointi helposti painottuu lääkäripalvelujen lisäämiseen ja niiden resurssointiin. Näitäkin varmasti jossain määrin tarvitaan, mutta ne ovat vain yksi osa koko keinovalikoimassa. SAK painottaa kaikkien sote-alan ja tukipalvelujen henkilöstöryhmien koko kapasiteetin ja osaamispotentiaalin hyödyntämistä

Työehdot-osasto/Työläjäjärvi

3.1.2022

nykyistä tehokkaammin, jotta hoitotakuuta pystytään pysyvällä ja kestäväällä tavalla parantamaan.

Eri ammattiryhmien osuutta osana hoitotiimejä tulee vahvistaa. Muiden kuin lääkärin suoravastaanottoja tulee lisätä. Tukipalveluhenkilöstöä tulee olla riittävästi käytössä, jotta lääkärit ja hoitotyön ammattilaiset eivät (hitaammin ja kalliimmin) käytä työaikaansa mm osastosihteerin tai välinehuoltajan työtehtäviin. Näin pystyttäisiin nykyisellä lääkärimäärällä huomattavasti lisäämään heidän vastaanottoaikojaan nykyisestä. Suomessa perusterveydenhuollon potilasmäärät/lääkärin työpäivät ovat kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen alhaisia, eli tehostamisen varaa on. Joitakin lääkitykseen liittyviä tehtäviä voitaisiin nykyistä enemmän delegoida farmaseuttien hoidettaviksi, ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvät ongelmat tulisi tunnistaa ja ohjata asiakas sosiaalihuollon palveluihin. Yksi merkittävä taustatekijä palvelujen hitaudelle ovat myös huonosti toimivat ja yhteensopimattomat tietojärjestelmät.

Palvelujen laatua ja erikoistumista perustason palveluissa tulee vahvistaa samanaikaisesti hoitotakuun kehittämisen kanssa. Tulevaisuuden sote-keskuksissa tarvitaan ehdottomasti esimerkiksi mielenterveystyöhön tai diabeteksen hoitoon erikoituneita yleislääkäreitä ja sairaanhoitajia. Työterveyshuollon ulkopuolella olevien työkäisten palveluihin tarvitaan tiimejä, joilla on työkykyosaamista. Palvelujen laatua parantavat myös hoidon jatkuvuus ja henkilöstön pysyvyys.

Toimintaansa aloittelevien hyvinvointialueiden hyvä henkilöstöpolitiikka tulee olemaan avaintekijöitä henkilöstön veto- ja pitovoiman turvaamiseksi ja samalla hoitotakuun mahdollistamiseksi. Hyvinvointialueilla tarvitaan kaikille henkilöstöryhmille (mukaan lukien tukipalvelut) asianmukainen palkkaus ja muut työsuhteen ehdot. Työssä jaksamista ja työhyvinvointia tulee tukea, sekä tarjota joustavuutta, mikäli työntekijä elämäntilanteestaan johtuen sitä toivoo. Jo sote-alan oppilaitoksissa erityisesti korkea-asteella tarvitaan tukea ammattilaiseksi kasvamiseen niin, että ammattilainen kokee julkisen sektorin ja hyvinvointialueet kiinnostavana työnantajana.

Jotta kannatettava esitys hoitotakuun parantamiseksi voidaan käytännössä toteuttaa, on siis välttämätöntä tehostaa sote-sektorin toimintaa, työn organisointia ja työnjakoa samanaikaisesti henkilöstön työssä jaksamista tukien sekä liiallista työkuormitusta ehkäisten. Julkisen sote-sektorin houkuttelevuus työnantajana eri henkilöstöryhmille on myös varmistettava.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry